

Harminc éves a Munkástanácsok Országos Szövetsége- A Magyar Hírlap interjúja Paľkovic Imrével

Hogyan értékeli az elmúlt három évtizedet?

– A munkavállalói érdekképviselet folyamatos küzdelem. Persze vannak benne ünnepnapok és eredmények is, de azoknak az eléréséhez csakis kemény munkával lehet eljutni. Egy klasszikus amerikai példával szeretném ezt érzékeltetni: Gábor Róbert magyar származású szakszervezeti vezető mondta annak idején, hogy a szakszervezet olyan, mint a levegő. Csak akkor veszik észre az emberek, amikor megszűnik. Amikor működik, igazából nem tesznek érte különösebben, de ha megszűnik, kvázi kapkodnak utána.

– Akkor nézzük az ünnepnapokat! Mik voltak a sikerek?

– A rendszerváltozás idején jöttek létre az úgynevezett új demokratikus szakszervezetek. Még képviselő voltam, amikor benyújtottam a parlamentnek a SZOT-vagyon megosztására szolgáló törvényt, amit el is fogadtak, csak az MSZP nem támogatta. Ugyanígy sikerült felvezetnem, hogy a privatizálandó cégeknél a munkavállalók is tulajdonhoz juthassanak. Ezt is nagy többséggel megszavazták. Szomorú, hogy 1994-ben a hatalomra kerülő baloldal ezt rögtön el is törölte, inkább a spontán privatizációt részesítette előnyben. A baloldali kormányzás alatt privatizálták a repteret is, ahol a hazai munkavállalókat, illetve magát a Munkástanácsokat nemzetbiztonsági kockázatnak tüntették fel, mert meg akartuk akadályozni a tranzakciót. Ez elkeserítő volt.

– Közeledve a mához, hogyan értékeli a munka törvénykönyvének módosítását?

– A 2012-es átalakításból kihoztuk, amit lehetett. Vannak olyan munkavállalók, akik ennek ellenére azt mondják, elárultuk őket. Az élet azonban bebizonyította, hogy a munkaerőpiac pozitívan értékelte a változást, nyilván a befektetők jobban szeretik a lazább, liberálisabb munkajogot. E lépésnek is köze volt egyébként – a világgazdasági konjunktúra és a sikeres hazai gazdaságpolitika mellett – abban, hogy ennyire felfutott a foglalkoztatás Magyarországon. A bérek növekedésében is nagy szerepet játszott az eltökélt kormányzati szándék. A személyi jövedelemadó is lényegesen kevesebb, mint amit korábban kellett fizetni, ez is a nettó jövedelmek növekedéséhez vezetett. Nagy sikernek tekintem a 2016-os, több évre szóló bérmegállapodást, a minimálbér hosszú távú növelését, ahogy azt is, hogy sikerült egy nagy ágazati érdekegyeztető fórumot is létrehozni a többségi állami tulajdonban lévő cégek, vagyis a közszolgáltató vállalkozások számára.

– *Hogyan hatott a tevékenységükre a koronavírus-járvány?*

– Ez idő alatt is folyamatos a konzultáció a kormányzat, a munkaadók és a szakszervezetek között, ezt komoly eredménynek tartom. Más kérdés, hogy e kényszerhelyzetben nyilvánvalóan tudomásul kell venni bizonyos döntéseket, ami a kormány felelősségéből fakad. Vitatkozhatnánk, de nem érdemes, főleg miután a célokkal egyet is értünk. Ugyanakkor továbbra sem tudjuk pontosan, a pandémiának milyen hatása lesz a gazdaságra, illetve az egész társadalomra. A legfontosabb az emberek egészségügyi állapotát megőrizni, ám ugyanilyen probléma a munkahelyek és a család biztonságának megtartása. A hétköznapi munkáltató nem mindig tartja be a kormányzati intézkedéseket, illetve szabályokat, ilyenkor az egyén nehezen tud érvényt szerezni a jogainak. Ezért az összefogás, a szakszervezeti munka ezen a területen is nagyon fontos, hogy meg tudjuk őrizni a hétköznapi biztonságát, az emberek megélhetését.

– *Milyen a viszony a többi szakszervezettel?*

– Ebben a kérdésben példás együttműködés alakult ki a szakszervezetek között. Az alapkérdésekben nincs vita. Politikai hovatartozás nélkül mondható, bár néha vannak olyan, a baloldaltól jövő olyan hangok, amelyek mögül nem csupán a munkavállalói aggodalom, hanem egyfajta politikai érdek is kiszűrődik, a szakszervezetek alapvetően együtt gondolkodnak a koronavírus-válság óta, közös javaslatokat tesznek. Most is készülünk egy ilyen együttes állásfoglalás kialakítására. Számítunk arra, hogy néhány héten belül ismertté válik a kormány második hullámot kezelő gazdasági csomagja. Felmértük a munkavállalók igényeit, aggodalmait, ezeket próbáljuk papírra vetni, hogy ha tárgyalásra kerül majd a sor, kész álláspontunk legyen, amivel ki tudunk állni, illetve reagálni a környezeti problémákra, kihívásokra, a különböző kormányzati kezdeményezésekre és a munkáltatói igényekre.

– *Jól értem? Összekovácsolhatja a szakszervezeteket az a válsághelyzet?*

– Az alapvetően tisztességesen gondolkodó szakszervezeti vezetők számára nincsen más alternatíva, mint hogy összefogjanak. Mind gazdasági, mind politikai szempontból. Ha az érdekvédelmi szféra megosztott, szétforgácsolódott, vagyis nem tud egységesen megszólalni, akkor nem is tudja befolyásolni olyan módon a döntéshozatalt, mint ahogy erre szükségük lenne a munkavállalóknak. Azért, hogy minél nagyobb súllyal essen latba a munkavállalói érdek a politikai és gazdasági döntéseknél, szükség van erre az összefogásra. Ez létkérdés.

– *Hogy értékeli az eddigi gazdaságvédelmi intézkedéseket?*

– Abszolút hasznosnak találjuk ezeket, a tapasztalatok alapján mindenképpen. Jók a munkahelyvédelmi, a bértámogatási programok, amelyek kifejezetten a munkavállalókat segítik, de van számos más közvetett támogatás is. Például a vállalatok és a magánemberek számára is igénybe vehető hiteltörlesztési moratórium. Ezek mind lélegzethez hagyták jutni a

munkáltatókat. Ami megoldatlan probléma, és most a második hullámban újra felvetődik, az az esetleges iskola- vagy óvodabezárások kapcsán a szülők munkába járása, illetve munkavégzése. Számukra szeretnénk javasolni a társadalombiztosítási jogszabályok módosítását, továbbá azt, hogy a keresőképzelenség esetköre erre a szituációra is kiterjedjen. A cél, hogy a szülők biztonsággal tudjanak vigyázni a kiskorú gyerekeikre, s közben ne veszítsék el a munkahelyüket.

– Lassan két éve, 2018 decemberében fogadta el a parlament a túlórátörvényt, a baloldal hatalmas botrányt csapott miatta. Utólag hogy látja, jogosak voltak az aggodalmak?

– A legjobb példa talán a Vasas Szakszervezeti Szövetségé, amely a leginkább harcos, politikai mezőre csúszó akciókat indította a törvény ellen. Aztán ők voltak az első olyan, munkahelyi szervezettel rendelkező csoportosulás, amely ilyen megállapodást kötött. Az akkoriban kifogásolt hároméves munkaidőkeretet ugyanis csak szakszervezeti hozzájárulással lehetett bevezetni. Azzal érveltek, amit egyébként a kormány a jogszabály meghozatalánál felhozott, hogy nincs kötelező érvény. Azokon a munkahelyeken, ahol tényleg szükség van ilyen, a módosítás nyomán bevezetett foglalkoztatásra, munkaidőkeretre és munkaidő-beosztásra, ott a feleknek, vagyis a szakszervezetnek és a munkáltatónak megvan a lehetőségük, hogy egyezséget kössenek. Tehát megállapodhatnak a feltételekben, és használhatják ezt az eszközt.

– Vagyis mégsem ördögtől való módosítás történt két éve?

– Nyilvánvalóan politikai szándékkal történt a „rabszolga-törvényezés.” Az ellenzék karolta fel a tiltakozásokat, a szakszervezetek nem nagyon vettek részt ebben. Hamar leálltak ugyanis, miután maguk is belátták, fölösleges a tiltakozás, hiszen a munkáltató nem rendelheti el egyoldalúan a kifogásolt szabályt. Csakhogy az úgynevezett baloldal ezt az ügyet mégis jó apropónak tartotta, hogy fel

tudja hívni magára a figyelmet. Persze ha a munkahelyek megőrzése érdekében egy ilyen kompromisszumot a helyi szakszervezet és a munkáltató megköt, akkor már nincs jogi akadály. Ebből a szempontból sikeresnek is mondható az akkori módosítás.

– Gyakran hallani olyan hangokat, hogy már nincs is szükség szakszervezetekre. Mit szól az ilyen véleményekhez?

– A szakszervezetek léte ellen a megalakulásuk, az ipari forradalom kezdete óta küzd a tőke, időnként meg a politika. Kétségtelen, nem vagyunk könnyű helyzetben. Fontosnak tartanám ugyanakkor hangsúlyozni: a szakszervezetek elsődlegesen nem politikai szereplők. Az a propaganda, amely szerint a szakszervezetek fölöslegesek, sajnos hozott némi sikert, az utóbbi évtizedekben leépülőben van a tagság. A munkavállalók biztonságát szolgáló törvényeket nem mindig tartják be, a munkaügyi ellenőrzések rendre kilencven százalék körüli szabályszegőről adnak hírt. Ezeken a helyeken nyilván nincsenek már szakszervezetek, és szabadon garázdálkodik a befektető. Ha nincs olyan erő, amely a kiszolgáltatott kisember nevében, annak alkotmányos joga talaján védelmet nyújt szakszervezeti szervezkedés jogcímén, akkor az érintettek védtelenek maradnak. Komoly igénybevételt jelent ezt naponta elmagyarázni az embereknek, de azt gondolom, hogy nem a munkavállalók, nem a tömegek érdeke az, hogy ne legyen érdekvédelmük, hanem pontosan az ellenoldalé, amely azt szeretné, hogy mint kés a vajban, a saját döntéseit akadály nélkül meghozhassa akár gazdasági indokkal, akár csak a profithajzás szempontjából.

Forrás: Magyar Hírlap

Kochan Krisztina